

Latvijas kopienu apmācību programmas grupas dinamikas raksturojošie aspekti

Alise Lāce, Mag.Soc.

Uzsākot dalību Latvijas kopienu apmācību programmā, katra individuālā kopiena ieradās gan ar kaut ko tikai savu (atšķirīgās iezīmes), un ar kaut ko citiem līdzīgu (kopīgās iezīmes). Apmācību programmas dalībniekiem kopīgais bija idejiskais mērķis jeb tas, kāpēc viņi bija ieradušies – vēlme iesaistīties un sekmēt savas kopienas attīstību; kopīgs bija arī fakts par dalību apmācību programmā. Tīkmēr atšķirīgi bija ne vien vecums, pārstāvētā ģeogrāfiskā vieta, katras kopienas individuālais stāsts, bet arī katras kopienas dalībnieku personības, līdzšinējās zināšanas un pieredze. Kopīgās iezīmes bija nozīmīgas programmas dalībnieku savstarpējo saikņu veidošanā, īpaši programmas sākumā – ideja par kolektīvu mācīšanos ar mērķi attīstīt vietējo kopienu vienoja dalībniekus. Savukārt atšķirīgās iezīmes ietekmēja dalībnieku darbu programmas laikā.

Šajā nodaļā aplūkotas galvenās Latvijas kopienu apmācību programmas dalībnieku kā grupas iezīmes, kas raksturo programmas dalībnieku veidoto grupu iekšējo un ārējo dinamiku.

Nodaļa balstīta uz programmas semināros veiktiem novērojumiem, individuālām sarunām ar kopienu pārstāvjiem, kā arī pēdējā programmas semināra laikā veiktām īsām individuālām intervijām ar kopienu pārstāvjiem.

Iekšējā un ārējā dinamika

Domājot par grupas iekšējo un ārējo dinamiku, Kopienu apmācības programmas (turpmāk – programmas) dalībnieku gadījumā iespējams izšķirt divus mērogus:

- 1) Kopienas mērogs, ko nosaka katras kopienas pārstāvju pāri (divi cilvēki no katras kopienas);
- 2) Programmas mērogs, ko nosaka kopienu pārstāvji kā dalībnieki apmācību programmā.

Attiecīgi, ir iespējams runāt par dinamiku ne tikai vienas lielas – apmācību programmas dalībnieku – grupas ietvaros, bet arī mazākas – katras kopienas pārstāvju – grupas ietvaros.

Kopienas mērogā iekšējā dinamika ir katra kopienu pārstāvja individuālās iezīmes - personība, līdzšinējās zināšanas un pieredze, individuālās ekspektācijas un mērķi programmas un kopienas kontekstā. Šīs individuālās iezīmes nosaka kolektīvi izveidotos iekšējās dinamikas aspektus – kopienu pārstāvju pāru savstarpējā komunikācija un savstarpēji izveidotais darba stils.

Kopienas mērogā ārējā dinamika ir kopienu savstarpējās attiecības un komunikācija, kur katra pārstāvja individuālās iezīmes papildina arī katras

kopienas pāra izveidotais individuālais skatījums. Šajā mērogā kopienas vienojošās pazīmes bija pieņēmumi par uzvedību un attieksmi: dalībnieki viens otru uzklausīja, sniedza atbildes, ierosinājumus, uzdeva jautājumus. Grupai ir raksturīga rūpīga klausīšanās lektoru teiktajā, nopietna un atbildīga pieeja uzdotajiem uzdevumiem, „mājasdarbiem”. Viens no būtiskākajiem ārējās dinamikas elementiem – priekšstati par semināru organizēšanu un pienācīgu citu kopienu pārstāvju uzņemšanu, kur šķietami, katra kopiena bija pieņēmusi par pašsaprotamu pārspēt iepriekšējā semināra organizētājus un sniegt visu to labāko, ko vien viņu kopiena spēj dot un rādīt – domājot gan par semināra norises vietu, naktsmītnēm, gan par semināru sociālo un kultūras daļu. Semināru sociālā un kultūras daļa bija nozīmīgs elements emocionālo barjeru starp dalībniekiem un lektoriem nojaukšanā. Izklaidējoši pasākumi ļāva dalībniekiem atbrīvoties, veidot savstarpējās attiecības ar programmu nesaistītos jautājumos; sociālās un kultūras daļas radītā jautrība veidoja gan brīvāku atmosfēru, gan kopīgus piedzīvojumus, stāstus un atmiņas. Kopā piedzīvotais radīja vienlīdzības sajūtu gan dalībnieku savstarpējās attiecībās, gan dalībnieku attiecībās ar lektoriem, kas savukārt veicināja sadarbību un komunikāciju ar programmu saistītos jautājumos - veidojās tā dēvētais “iekšējais atbalsta tīkls”.

Aplūkojot grupas dinamiku programmas mērogā, kopienas mēroga ārējā dinamika kļūst par grupas iekšējo dinamiku, ietverot individuālo, pāra un grupas līmeni.

Programmas mērogā ārējā dinamika ir visu jau iepriekšminēto aspektu kopums, ko papildina programmas lektoru sniegtās zināšanas un uzskatu kopums. Šie grupas identitātes aspekti veido programmas dalībnieku ārējo dinamiku – to, kādi dalībnieki ir saskarsmē ar un kā sevi pozicionē ar programmu nesaistītiem cilvēkiem.

Kopumā, neatkarīgi no mēroga, ir saskatāmi nemainīgi elementi, kas raksturoja gan kopienu dalībnieku individuālās un kolektīvās identitātes veidošanos, gan apmācību procesu programmas ietvaros: individuālās personības elementi un attiecību veidošanās kopienu pāru starpā, līdzšinējās zināšanas un pieredze, kā arī kopienu savstarpējās attiecības programmas mērogā. Turpmāk īsumā aplūkoti katrs no elementiem.

Individuālā personība un kopienu pārstāvju savstarpējās attiecības kopienu mērogā

Kopienu pāriem sastopoties, katrs dalībnieks papildus savai personīgajai identitātei jeb personībai izveidoja savu sociālo identitāti jeb kopienas pārstāvja identitāti. Kā jau iepriekš aprakstīts, kopienas pārstāvja identitāti programmas ietvaros veidoja pieņēmumi par rūpīgu mācīšanos, klausīšanos, pieredzes apmaiņu, ieteikumu izteikšanu, kā arī pieņēmumi par citu kopienu uzņemšanu. Kamēr kopumā kopienu pārstāvjiem gan kopienas pāra, gan programmas mērogā dominēja kopienas pārstāvja identitāte, tomēr bija

atsevišķi dalībnieki, kuriem dažādu iemeslu dēļ programmas laikā kā dominējošā saglabājās personīgā identitāte.

Personīgās identitātes dominance izpaudās kopienu pāriem uzdoto uzdevumu veikšanā, kad konkrētie dalībnieki visu iniciatīvu uzņēmās uz sevi, gana neiesaistot pāriniekus. Šos kopienu pārstāvjus varētu apzīmēt kā "mazos individuālos cīnītājus", kad izteiktie kopienu līderi, iespējams, pat nemāk uzticēties, pielaist citus. Šiem dalībniekiem iezīmējas tendence nepaļauties uz citiem, uzņemties visu pašiem, pat ja citi vēlas iesaistīties. Šādi „cīnītāji”, „vilcēji” bija novērojami divās kopienās.

Ilgtermiņā programmas dalībniekiem būtu svarīgi sevī lauzt šo izteikto personības/ individuālo faktoru garu, lai pilnvarotu (*empower*) ne tikai savu pārinieku vai citus aktīvistus, bet arī plašākā mērogā - pašu kopienu. Programmas laikā bija saskatāma šādu personīgās identitātes izpausmju negatīvā ietekme uz kopienas darbu un kopienas pāra savstarpējām attiecībām. Jautājums – vai viena kopienas pārstāvja dominance un citu kopienas dalībnieku iesaistes mazināšana neatstās negatīvu ietekmi uz kopienas nākotnes attiecību?

Vienas personas dominance var negatīvi ietekmēt un ierobežot kopienas spēju komunicēt ar citām iesaistītajām pusēm (*stakeholders*), kad lēmums par sadarbību var palikt individuālas personās ziņā. Vienpersoniska iniciatīva un rīcība kavē mācīšanās tīkla veidošanos un zināšanu apmaiņu kopienā un ārpus tās, kā rezultātā kopienas iedzīvotājiem ir nepilnīgas zināšanas un izpratne par ar kopienas attīstību saistītiem jautājumiem, kas var kavēt kopienas attīstību (kā piemērs – publiskās apspriedes, uz kurām iedzīvotāji mēdz nākt izkratīt sirdi, nevis pārrunāt apspriedē izvirzīto tematu). Vienpersoniska iniciatīva var samazināt arī potenciāli jauniegūtu kontaktu skaitu. Neuzticēšanās citiem un visu pienākumu turēšana ļoti šaurā personu lokā (viens vai divi, trīs cilvēki) nesekmē tīklošanos (*networking*), kas ir būtisks aspekts ne vien jaunu ideju radīšanai, bet arī no apakšas uz augšu (*bottom-up*) vērstas komunikācijas izveidei un vispārīgai kopienas attīstībai. Visbūtiskākais vienpersoniskas iniciatīvas un rīcības risks ir pēctecības un aizvietotāja trūkums: kurš turpinās rūpēties par kopienu, ja konkrētais aktīvists saslims, pametīs kopienu vai uzņemsies citus darba pienākumus?

Šāda uzvedības modeļa laušanai jābūt vienam no galvenajiem programmas uzdevumiem. Tādēļ apmācību programmas turpmākajā izstrādē un lektoru darbā ar kopienām jāiekļauj uzdevumi un treniņi, kuru mērķis ir 1) identificēt un novērst vienas personas vai šauras personu grupas dominanci kopienas aktivitāšu plānošanā, īstenošanā, 2) veicināt plašāku iesaistīto pušu iesaisti kopienas aktivitātēs. Tomēr būtiski, ka katrs, arī „individuālie cīnītāji”, apmācību programmā piedzīvoja ne vien semināru radītās izmaiņas profesionālajā dzīvē, bet arī izmaiņas katra dalībnieka personīgajā dzīvē, aptverot visplašāko pārmaiņu klāstu: dzīvesvieta, nodarbošanās, attiecību statuss, ģimenes stāvoklis un ar to saistīti aspekti, u.t.t.

Kopienu zināšanas un pieredze

Iesaistoties programmā, katrai no kopienām bija atšķirīgas zināšanas un pieredze kopienas darba organizēšanā un veikšanā. Līdzšinējās zināšanas un pieredze pavadīja kopienas visas programmas gaitā, ietekmējot kopienu darba stilu, mācību stilu un rezultātus. Būtiski, ka lielākām līdzšinējām zināšanām un pieredzei bija tendence būt jaunu zināšanu, prakšu un pieeju apguvi kavējošam, nevis veicinošam faktoram: kopienām ar aktīvāku līdzšinējo darbību bija jau izveidojies savs priekšstats par kopienas darba veikšanu un bija izstrādājies savs darba stils, kur jaunu prakšu apgūšana nozīmētu līdzšinējās prakses laušanu. Tikmēr kopienas ar ne tik aktīvu līdzšinējo pieredzi un ne tik plašām līdzšinējām zināšanām salīdzinoši vieglāk absorbēja jauniegūtās zināšanas un iekļāva tās praksē.

Katra kopiena programmā iestājās ar izvirzītu Lielo mērķi – dzīva, pašpietiekama, demokrātiska, komunikabla, ilgtspējīga u.tml. kopiena, un šie "utopiskie" mērķi pavadīja katru no kopienām programmas gaitā. Tomēr starp sešām programmā pārstāvētajām kopienām bija tādas, kurām raksturīga salīdzinoši lielāka tendence pieturēties pie utopiskajiem mērķiem, nepapildinot tos ar reālo situāciju raksturojošiem faktiem un datiem, kas salīdzinoši apgrūtināja apmācību procesu, kopienas izzināšanu un kopienas individuālā plāna/ stratēģijas izstrādi.

Ņemot vērā gan kopienu līdzšinējās zināšanas un pieredzi, gan līdzšinējo zināšanu un pieredzes ietekmi uz apmācību procesu programmas ietvaros, iezīmējas četri vispārīgi tipi. Katrai kopienai ir piešķirts viens raksturīgākais zināšanu tips.

- a) Praktiķi – līdz šim bijuši vairāk darītāji, nekā domātāji; tādi, kuriem iztrūka padziļinātāku zināšanu kopienu darba organizēšanai un veikšanai, bet ir labas, praksē gūtas zināšanas citās jomās. Kopienu dalībniekiem ir savas idejas, kuras labprāt piepilda arī praksē, tomēr līdz iesaistei programmā nav uzņēmušies organizatorisku iniciatīvu un salīdzinoši biežāk īstenojuši citu saplānotas, organizētas aktivitātes. Programmas laikā tā dēvētie Praktiķi sasaistīja savas līdzšinējās praktiskās pieredzes ar jaunapgūto teoriju, un, kas ir pats būtiskākais, ne tikai ieguva zināšanas, kas vēlāk palīdzēja iesaistīties diskusijās ar dažādām kopienas attīstībā iesaistītajām pusēm (*stakeholders*), bet arī kļuva iedrošinātas un paš-pilnvarotas (*self-empowered*) uzņemt iniciatīvu izteikties, rīkoties, plānot un organizēt dažādas ar kopienas attīstību saistītas aktivitātes. Šis tips ir salīdzinoši izteiktāks divām kopienām.
- b) Sapņotāji – dalībnieki ar salīdzinoši mazu līdzšinējo pieredzi un zināšanām par kopienu darbību un ar utopiskāku skatījumu uz kopienas Lielo mērķi, tādēļ radot "ideālos scenārijus", tomēr salīdzinoši mazāk pievēršot uzmanību reālo situāciju raksturojošiem parametriem – uz kopienu attiecināmiem faktiem, statistikas datiem

un citiem kopienu raksturojošiem aspektiem. Programmas laikā tā dēvētie Sapņotāji nodefinēja tā dēvētos Mazos mērķus jeb uzdevumus, kuru īstenošana pakāpeniski vestu tuvāk Lielā mērķa sasniegšanai, tajā pašā laikā neatsakoties no savām utopiskajām vēlmēm un idejām. Šis apraksts ir salīdzinoši izteiktāks divām kopienām.

- c) Teorētiķi – šie ir dalībnieki ar iepriekšēju pieredzi vai jau iepriekš apgūtām zināšanām, kas saistītas ar kopienas darbu un/ vai tā organizēšanu. Teorētiķiem, pateicoties iepriekš gūtajām zināšanām, bija salīdzinoši vieglāk orientēties jauniegūtajā informācijā. Neskatoties uz to, Teorētiķi mēdza apjukt, nezinot, kā vislabāk iegūtās zināšanas pielietot darbā ar savu kopienu. Kopumā Teorētiķi programmas laikā izrādīja entuziasmu un absorbēja jauniegūto informāciju, kā arī būtiskākos elementus ieviesa praksē, strādājot savā kopienā. Šis apraksts ir salīdzinoši izteiktāks vienai kopienai.
- d) Pieredzējušie – šie dalībnieki bija ar salīdzinoši vislielāko pieredzi darbā ar kopienu, apvienoja gan līdzšinējās zināšanas, gan praktisko pieredzi kopienu darba organizēšanā un veikšanā. Tomēr salīdzinoši lielā pieredze radīja grūtības uzņemt jaunas zināšanas un ieviest to praksē: inovatīvu risinājumu, jaunu pieeju, skatupunktu veidošana nozīmētu līdzšinējās prakses laušanu un absolūtu izkāpšanu no komforta zonas – vairāku gadu laikā gūtās pieredzes, izstrādātās darba kārtības un priekšstatiem par to, ko nozīmē kopienas attīstība. Šis apraksts ir salīdzinoši izteiktāks vienai kopienai.

Atšķirīgās pieredzes un skatījumi (reālistiskāki vai utopiskāki) nekļuva par šķērslī mācību procesam un savā ziņā nodrošināja, ka programmas dalībniekos saglabājas gan sapņotājs, neļaujot aizmirst Lielos mērķus, gan izveidojas racionālais, liekot domāt par konkrētiem uzdevumiem Lielā mērķa sasniegšanai.

Kā jau daudziem, arī kopienām viens no lielākajiem izaicinājumiem bija domāt "ārpus kastes" un izkāpt no komforta zonas – ne tik teorētiski, cik praktiski. Kopumā katras kopienas pārstāvji radoši un entuziastiski veica teorētiski praktiskus uzdevumus, kuros bija jārunā par nosacīti nekonkrētām lietām un kuri obligāti nesasaistījās ar katras kopienas individuālo stāstu. Domājot teorētiskās un nenoteiktās kategorijās, kopienu pārstāvji spēja izveidot vairāk vai mazāk utopiskus scenārijus jeb samērā ambiciozus Lielos mērķus katras kopienas attīstībai. Tomēr kopienām ievērojami grūtāk gāja ar Mazo mērķu nodefinēšanu un reāla rīcības plāna izstrādi. Dalībnieki apjuka apmācību semināros, kuros bija jādefinē konkrētas darbības un soļi, apzinoties savu spēju robežas un rīcību ierobežojošos faktoros. Paradoksālā kārtā, katras kopienas Lielais mērķis par ideālu, pašpietiekamu un laimīgu kopienu aizēnoja spēju saskatīt un apzināties reālo situāciju, aktuālās problēmas. Lektoru spiesti saskatīt reālo situāciju un programmas ietvaros nodefinēt savai kopienai aktuālo, galveno problēmu, dalībnieki mēdza emocionāli salūst. Interesanti, ka

lūzumus galvenokārt piedzīvoja visi vienlaicīgi (viena un tā paša semināra laikā).

“Salūšana” gan ir normāla parādība, kuras galvenie iemesli bija: sākotnējā eiforija par dalību projektā un sapņi par Lielo mērķu piepildīšanu, ko nomāca piespiedu fokusēšanās uz mazajām un ne tik patīkamajām (reālajām) kopienu raksturojošajām pazīmēm, kā arī nespēja salauzt līdzšinējos pieņēmumus un darba stilu, šķietami pārāk grūtie uzdevumi un līdz galam neizprotamās teorētiskās zināšanas, vai arī apjukums un neizpratne par to, kā visefektīvāk pielietot apgūto. Tādēļ apmācības programmā ir būtiski ņemt vērā potenciālo salūšanu: neļaut ieilgt eiforijas fāzei, jau no paša sākuma vēl lielāku fokusu liekot uz kopienu individuālo plānu izstrādi - kopienu esošās situācijas izpēti, problēmjautājumu un sasniedzamo mērķu definēšanu, konkrētu uzdevumu noteikšanu mērķu sasniegšanai u.tml.

Šādās apjukuma situācijās nozīme bija programmas dalībnieku savstarpējām attiecībām un “iekšējam atbalsta tīklam”. Programmas dalībniekiem un lektoriem izveidojās salīdzinoši ciešas, tikmēr nepiespiestas savstarpējās attiecības, kuru izveidē nozīme bija gan kopīgajām interesēm (dalība apmācību programmā), gan piedzīvotajam programmas neformālajos pasākumos (sociālā un kultūras daļa). Salīdzinoši ciešās, tomēr nepiespiestās attiecības bija nozīmīgas lūzumpunktos, kad dalībnieki nebaidījās vērsties viens pie otra vai pie lektoriem pēc atbalsta vai padoma. No tā var secināt, ka programmas ietvaros ir būtiski 1) radīt uzticības pilnas un brīvas attiecības dalībnieku un lektoru starpā, t.i., sekmēt “iekšējā atbalsta tīkla” veidošanos, un šo tīklu pozicionēt kā būtisku kopienas attīstības elementu (mācīšanās tīkla (*learning network*) veidošana), 2) piesaistīt mentorus, kas (īpaši) lūzumpunktu gadījumos palīdz dalībniekiem pašiem pēc iespējas ātrāk nonākt uz pareizā ceļa.

Programmas iekšējais atbalsta tīkls: kopienu savstarpējās attiecības programmas mērogā

Kopienu pārstāvju starpā jau no paša sākuma iezīmējās pārsteidzoši draudzīgas attiecības, ko apliecināja atvērta komunikācija, interese citu pieredzē, dalīšanās ar savu pieredzi un ieteikumu sniegšana neatkarīgi no kopienu individuālajām situācijām, dalībnieku pieredzēm, vecuma, dzimuma, pārliecībām. Dalībnieku starpā izveidojās savstarpēja pamudināšana un “atbalsta tīkls”, kas saglabājās līdz programmas beigām un uzturēja šķietami motivētu gaisotni. No otras puses, programmai raksturīgā vieglā un pozitīvā gaisotne pat emocionāli un/vai mācību ziņā grūtos brīžos var norādīt uz programmas pievienoto vērtību – tā ir iespēja izrauties no ikdienišķās vides un socializēties ar sev līdzīgiem, t.i., kopienu aktīvistiem.

Kopienu savstarpējā komunikācija norisinājās arī ārpus programmas aktivitātēm: kopienas sazinājās savā starpā, apmainījās pieredzēm, devās un aicināja ciemos. Būtiski pieminēt, ka līdz šim šāda ārpus-programmas tīklošanās neiekļāva visas programmā iesaistītās kopienas. Līdz ar to, ārpus-

programmas kontaktu veidošana ir selektīvs un savās individuāli-profesionālajās vajadzībās (šeit domājot – kopienas vajadzībās), nevis draudzībā balstīts lēmums. To nebūt nevajadzētu nosodīt – katrai kopienai, nemaz nerunājot par kopienu pāru pārstāvjiem, ir savas vērtības, viedokļi un pārliecības, atšķirīgs emocionālais briedums un vispārīgi paradumi, kā rezultātā, neizbēgami, programmas ietvaros izveidojās atšķirīgu elementu sadursmes, kuras, pateicoties pozitīvās gaisotnes dominancei, neizveidojās par konfliktsituācijām. Programmas laikā notikušās ārpus-programmas tikšanās ir būtisks ieguldījums kopienu vispārējai sadarbībai un kontaktu veidošanai. Savstarpējo saikņu veidošana, neatkarīgi no ģeogrāfiskās atrašanās, sekmē zināšanu plūsmu (ideju, pieredžu, teorētisko zināšanu izplatīšana), ir pamats uz zināšanām balstītu sociālu tīklu izveidei un kopienu ilgtermiņa attīstībai, kā arī rada potenciālu kopīgu attīstības aktivitāšu veikšanai. Kaut arī šajā apmācību programmas grupā ārpus-programmas komunikācija izveidojās dabiski, tā pierādījās kā vērtīgs kopienu attīstības instruments, kādēļ tam vajadzētu pievērst uzmanību turpmākās apmācības programmās.

Līdzīgi kā vērtības un paradumi, kopienu pāriem sastrādājoties, katram kopienu pārim bija izveidojies savs darba stils. Visspilgtāk tas izpaudās pēdējā apmācību seminārā, kad mākslīgi tika radīta atšķirīgu darba stilu sadursme: kopienu pāri tika izjaukti un dažādu kopienu pārstāvjiem bija jāveic kāds no uzdevumiem: vai nu jā sagatavo prezentācija, vai arī jā sagatavo uzstāšanās programmas noslēguma konferencei. Nelielas domstarpības radīja personīgā līmeņa atšķirības – priekšstati par to, vai viss ir jāizdara pēc iespējas ātrāk un kolektīvi, stingri vienojoties par visiem elementiem, vai arī darbus var atstāt uz vēlāku laiku, t.i., darīt pēdējā brīdī un individuāli, atstājot vietu improvizācijai.

No šī var secināt, ka grupas dinamika nemainās, ja netiek mainīta grupas struktūra, t.i., netiek izjaukti ierastie pāri. Kopienu pāri programmas laikā ir pieraduši pārinieka darba stilam, kolektīvi pieņēmuši jaunus paņēmienus un izveidojuši iekšējos lomu sadalījumus. Attiecīgi esošā grupas dinamika saglabājas tikmēr, kamēr kopienu pāri netiek šķirti un netiek veidoti jauni „jaukti pāri”. T.i., labas savstarpējās attiecības saglabājas tikmēr, kamēr katrs darbojas savas kopienas robežās. Jaunu pāru vai komandu veidošana nāk ar izaicinājumiem: ir jāatkāpjas un nosacīti no nulles jāizstāsta savas idejas, domas un pieeja.

Ņemot vērā pēdējā seminārā iezīmējušos komunikācijas klupienus, programmas ietvaros un kopienu ilgtermiņa attīstības dēļ būtu bijis lietderīgi izveidot atgriezeniskās saites semināru/ sadaļu pēc šī pēdējā semināra ar „jaukto grupu” uzdevumu, kurā analītiski iziet cauri visiem klupieniem un kāpieniem, uzsverot dalībnieku gūto pieredzi kā lielisku piemēru dažādu indivīdu saskarsmei un mijiedarbībai kolektīva uzdevuma veikšanā. Papildus, būtu bijis lietderīgi programmas ietvaros salīdzinoši biežāk strādāt jauktās grupās, sekmējot elastīgāku un atvērtāku pieeju darbam, kā arī izpratni par sociālo un kultūras dažādību ne tikai programmas dalībnieku vidū, bet sabiedrībā kopumā.

Kopsavilkums

Uzsākot dalību Latvijas kopienu apmācību programmā, kopienām bija gan kopīgas, gan atšķirīgas iezīmes. Kopīgās iezīmes bija nozīmīgas programmas dalībnieku savstarpējo saikņu veidošanā, īpaši programmas sākumā – ideja par kolektīvu mācīšanos ar mērķi attīstīt vietējo kopienu vienoja dalībniekus. Savukārt atšķirīgās iezīmes ietekmēja dalībnieku darbu programmas laikā.

Domājot par grupas iekšējo un ārējo dinamiku, Kopienu apmācības programmas dalībnieku gadījumā iespējams izšķirt divus kopienu mērogu (nosaka katras kopienu pārstāvju pāri) un programmas mērogu (nosaka kopienu pārstāvji kā dalībnieki apmācību programmā). Neatkarīgi no mēroga, ir saskatāmi nemainīgi elementi, kas raksturoja gan kopienu dalībnieku individuālās un kolektīvās identitātes veidošanos, gan apmācību procesu programmas ietvaros: individuālās personības elementi un attiecību veidošanās kopienu pāru starpā, līdzšinējās zināšanas un pieredze, kā arī kopienu savstarpējās attiecības programmas mērogā.

Kamēr kopumā kopienu pārstāvjiem gan kopienu pāra, gan programmas mērogā dominēja kopienu pārstāvja identitāte, tomēr bija atsevišķi dalībnieki, kuriem dažādu iemeslu dēļ programmas laikā kā dominējošā saglabājās personīgā identitāte, kas rada riskus kopienu ilgtermiņa attīstībai. Risku mazināšanai programmā būtu jāievieš uzdevumi un treniņi, kas palīdzētu šādu uzvedību identificēt un novērst.

Vispārīgi, programmas dalībnieki apmācību programmā piedzīvoja ne vien izmaiņas profesionālajā dzīvē, bet arī izmaiņas personīgajā dzīvē.

Līdzšinējās zināšanas un pieredze pavadīja kopienu visas programmas gaitā, ietekmējot kopienu darbu, mācību stilu un rezultātus. Būtiski, ka lielākām līdzšinējām zināšanām un pieredzei drīzāk bija tendence kavēt, nevis veicināt jaunu zināšanu, prakšu un pieeju apguvi.

Programmas mērogā, grupas dinamiku var raksturot kā pozitīvi orientētu, saliedētu, ar savu iekšējo atbalsta tīklu. Saliedētība gan saglabājas tikmēr, kamēr netiek veiktas izmaiņas grupas struktūrā, t.i., netiek izjaukti esošie kopienu pāri. Tas norāda uz programmas mēroga dinamikas atkarību no kopienu mēroga dinamikas. Šādas atkarības mazināšanai rekomendējams programmā vairāk fokusēties uz darbu jauktās grupās, sekmējot elastīgāku un atvērtāku pieeju darbam, kā arī sekmējot izpratni par sociālo un kultūras dažādību.

*

Piezīmes:

Sakarā ar to, ka programmai nav paredzēta nākamā fāze un kopienu kļūst neatkarīgas un "nepieskatītas", turpmākais kopienu darbs ir atkarīgs no

kopienu pārstāvju personīgās motivācijas. Kaut arī kopienas veica no programmas uzdevumiem neatkarīgus darbus, programmas tikšanās reizes kalpoja par būtisku atskaites punktu un termiņu definētu, varbūt pat šķietami ne tik patīkamu uzdevumu veikšanai. Šajā brīdī ir grūti prognozēt, kā kopienas strādās tuvākajā nākotnē. Vienlīdz liels potenciāls aktīvi strādāt un sasniegt augstus rezultātus ir gan tiem dalībniekiem/ kopienu pārstāvjiem, kuri šajā brīdī personīgu/ ģimenes apstākļu dēļ ir attālāk no savām kopienām, kā tiem, kuri šajā brīdī turpina aktīvi rīkoties. Ļoti iespējams, ka gados salīdzinoši jaunāki un līdz šim mazāk pieredzējušie kopienu pārstāvji iegūtās zināšanas pilnībā aptvers un novērtēs pēc īsāka vai ilgāka laika posma, atgriežoties un kļūstot par izteiktiem un spēcīgiem savu kopienu līderiem. Nozīme ir iespējai kopienas teritorijā vai tuvumā veidot ģimeni un cita veida dzīvas, personīgas attiecības, kas palielina emocionālo piesaisti vietai.

*